

Kit büntessen Isten?

Megver az Isten – szokták mondani annak, aki valami nagyon helytelent követ el. Hibás cselekedeteink ugyanis (még ha nem ütköznek is jogszabályokba) nincsenek következmények nélkül. Ezt még azok is tudják, akik egyébként Istent nem hiszik. Ostobaságainknak valamilyen módon szükségszerűen megisszuk a levét. Ezt fejezi ki a közmondás: „Akit Isten meg akar verni, annak előbb elveszi az eszét.” Pedig nem Isten veszi el az eszünket, hanem mi veszítjük el, miközben zengő érveket keresünk bűnös cselekedeteink, életmódunk igazolására. Ezáltal visszük magunkat tévútra, és a legtöbbször éppen a tévút választása miatt járunk pórul. Az idézett, mindennapi tapasztalatokból leszűrt mondást ezért vallásos köntösbe bújtatott laikus véleménynek is mondhatjuk.

Pedig Isten valóban ott van egész sorsunk minden eseménye mögött. Az Ő törvényei alapján bűnhődünk tetteink következményeitől. Akaratával – ha úgy látja jónak – a viszonyainkat is alakítja, vagy akár közvetlenül is beleszól életünkbe. A színe előtt élünk, szeretetének fényében, még ha tagadjuk is a tényt, vagy minden erőnkől tiltakozunk ellene. Ezért van minden örömünknek és minden kínunknak önmagán túlmutató jelentősége. Ha értelmünk ezt feléri, minden élményünk segít minket létünk értelmét jelentő végső célunk felé.

Mert hiszen valójában ajándék a büntetés is. A tisztánlátás esélyét kapjuk vele. Mindennapi kényelmünkből kiköccsentve arra ösztökél, hogy igazán rányissuk szemünket és értelmünket a valóságra. Arra a valóságra, amelyből Istent hiábavalóan szeretnék sokan – a földi élet kizárólagosságát és élvezetének abszolút értékét bizonygatva – kiiktatni.

Az ószövetségi *Siralom könyve* Isten büntetése fölött kesereg.¹ Nem hagy kétséget afelől, hogy az átélt csapások az elszenvedők bűneinek következményei, de – mint a *harmadik siralom* is megállapítja – a büntetés, ha nyitott szívvel fordulunk Istenhez, és belátjuk, mit cselekedtünk, nem örökkévaló.

*„Mert az Úr nem veti el az embert
mindörökre.
Mert ha büntet is, újra megkönyörül
nagy irgalmában.” (3,31-32)*

*„Akkor meg miért zúgolódik az ember?
Jobban teszi, ha szembefordul vétkeivel.” (3,39)*

*„Emeljük föl szívünket a tenyeriünkön
Istenhez az égbe:
Vétkeztünk és lázadoztunk ellened,
Azért nem bocsátottál meg.” (3,41-42)*

Életük sekélyessége miatt egész népek, nemzetek juthatnak szorult helyzetbe, lesznek mások kiszolgáltatottáivá, azoké, akik Isten céljainak eszközeiként gonoszul bánnak velük.

*„Gyalázat tárgyává tettél minket,
a nemzetek söpredékévé.” (3,45)*

¹ Az ószövetségi könyv címének és az idézeteinek forrása: Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István társulat, Budapest, 1987. Más Biblia-kiadásokban a *Siralom* könyvét általában *Jeremiás siralmainak* nevezik, noha valószínűleg nem ez a próféta a szerzőjük. Feltételezhetően Palesztinában írták Jeruzsálem 587-es pusztulása után.

*„Mint madárra, úgy vadásztak rám,
azok, akik ok nélkül gyűlölnék.
Verembe taszították életemet,
és követ hajigáltak rám.
A víz összecsapott a fejem fölött;
így szóltam: «Végem van!»” (3,52-54)*

A hívő ember segítségkérőn imádkozni kezd, és a válasz nem marad el. Ez nem azt jelenti, hogy ettől okvetlenül a helyzete javul meg máris, de valami a lelkében biztosan megváltozik. Ily módon olyan választ kaphat a könnyörgésére, amely képessé teszi arra, hogy akár a maga erejéből is kikerüljön a gödörből, ahova jutott.

*„Uram, a verem mélyéből
nevedet hívtam segítségül.
Meghallottad, amikor így könyörögtem:
«Ne zárd be füledet
imádságom elől!»
Közel jöttél azon a napon, amikor hívtalak,
és így szóltál: «Ne félj!»” (3,55-57)*

„Ne félj” – szól a vigasztaló szózat a *Siralmak könyvében*. Isten szava a remény kapuját nyitja meg: megbocsátást hirdet, és ezzel bajaink elmúlásának a lehetőségét ígéri. A keresztény embert ilyen helyzetben öröm töltheti el, hiszen az isteni irgalom áldásaiban részesül, és ez arra ösztönzi, hogy ha eddig nem tette is, most, a bizakodás újraéledésével, vagy éppenséggel sorsa jobbra fordultával, kiszolgáltatottsága csökkenésével hitének parancsa szerint megbocsásson ellenségeinek.

A *Siralmak könyvének* szerzője nem ezt cselekszi. Ő, aki eddig panaszkodott és siránkozott, most, amikor azt látja, hogy az Úr ismét feléje fordul, hirtelen hangot vált. Mintha egy pillanat alatt elfelejtené, hogy korábban belátta: büntetése igazságos volt, hiszen bűneivel idézte azt a fejére – követelődzni kezd:

*„Uram, láttad megalázottságomat,
szolgáltass hát nekem igazságot!” (3,59)*

Eszébe sem jut már, hogy azok, akik gyötörték őt, a saját korábban megfogalmazott felfogása szerint is Istentől kaptak erre szabadságot. Most, Istent, a vigasztalót, a szabadítót maga mellett tudva, nem hála kél benne iránta, nem öröm tölti el a kedvező fordulat miatt, hanem a bosszú gyűlölete azok iránt, akik eszközök voltak kiérdemelt meglakoltatásában. Átkot szór reájuk. Azt kívánja, hogy az Úr fizessen meg gyöttrőinek, hogy pusztítsa el őket a föld színéről.

*„Uram, hallottad gyalázkodásukat,
és hogy szövetkeztek ellenem;
amit ellenfeleim sutognak,
és amit ellenem forralnak egész nap.
Akár ülnek, akár állnak:
figyeld meg, csak rólam szól gúnydaluk.” (3,61-63)*

*„Uram, fizess meg nekik
tetteik szerint!”*

*Adj nekik megátalkodott szívet,
és legyen rajtuk az átkod!
Üldözd haragodban és irtsd ki őket
az ég alól, Uram!” (3,61-66)*

Ezek szerint a legsúlyosabb büntetés azokat kellene sújtsa, akik az isteni igazságszolgáltatás földi eszközeiként a Biblia népét bűnei miatt megleckéztették? Mintha végül ők kellene bűnhődjenek ez utóbbiak vétkeiért is. Ők sem ártatlanok, de vajon valóban kiérdemlik-e, hogy Isten sújtó keze ily mértékben rájuk nehezedjék?

Vajon mennyi súlya van azon ember hitének, aki az Istennel való megbékélés első jelére úgy véli, hogy máris égi szövetségest nyert a büntetésül rendelt földi ellenfelei elpusztítására, és az átkozódás énekére fakad? Aki éppen attól követeli a bosszú megvalósítását, akitől a megérdemeltnek elismert bűnhődését kapta. Mintha Istennel való kapcsolata az ő számára csak földi sikerek elérésére lenne fontos.

Ha egy hívő így viszonyul, mit várhatunk akkor a hitehagyottól, attól, aki ugyan az Ószövetség örökösének tartja magát, de szükségképpen érvénytelennek tekinti a siralom első részeit? Hiszen ha számára nincs Isten, akkor nincs ki büntessen a bűnökért, nincs kihez könyörögni irgalomért, nincs kitől megbocsátást és egy jobb jövő ígését várni. Az ilyen azt gondolja, maga kell a sorsát a kezébe vegye, és ezt önmaga isteneként meg is teszi a siralom szövege végének a kereszténységtől idegen szellemében: minden sérelemért elégtételt és bosszút akar venni. Talán balsorsának szemtanúin vagy elleneinek leszármazottain is, noha azoknak a sérelmekben személyesen semmi részük nem volt. De ő megtorlást kíván, sokadízíglén.

Kétségtelen, hogy az ilyen magatartású emberek nagyon is méltán keltik fel Isten igazságos haragját.

2005. március